

színházi esték

* A Miskolci Nemzeti Színház és az egri Gárdonyi Géza Színház műsorismertetője — 1978. május *

Hornicek: Két férfi sakkban

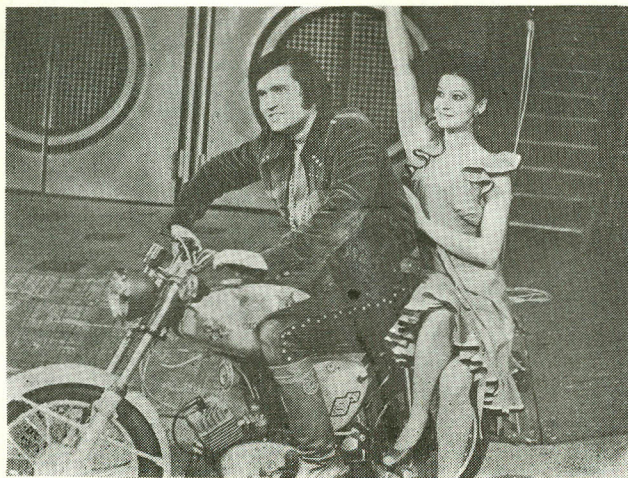

Schwajda György: Segítség

A májusi színházi program gazdag választékot nyújt nézőinknek, mind Miskolcon, mind Egerben. Ösbemutatóként láthatja a miskolci közönség Schwajda György Segítség című komédiáját, Beke Sándor rendezésében, Gyöngyössy Katalin és Blaskó Péter főszereplésével. Ugyancsak Miskolcon játssza a színház – Máthé Éva érdemes művésszel a főszerepben – Dürrenmatt Az öreg hölgy látogatása című drámáját. Minden bizonynyal Egerben is nagy sikert arat majd a Veronai fiúk, melyben megfiatalodott zenés együttesünk csaknem minden tagja részt vesz. Májusban újra kinyitja kapuit Zsebszínházunk is, mégpedig egy remekművel a műsorán. Harold Pinter: A gondnok című drámája kerül színpadra Illés István rendezésében. Szereplők: Vitéz László, Reviczky Gábor, Csapó János. Ugyancsak színpadra kerül a Két férfi sakkban című produkciónk, míg Egerben három előadást rendezünk a Gálaest-ből.

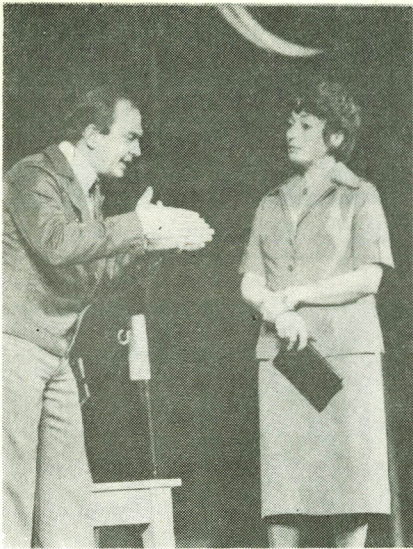
Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása

MacDermot: Veronai fiúk

H. Pinter: A gondnok

Bodrogi Gyula és Szemes Mari

Voith Ági és Bodrogi Gyula

Miskolcon szerepel a József Attila Színház

Már korábban elmondtuk a Színházi Esték hasábjain, hogy a Miskolci Nemzeti Színház szocialista szerződést kötött a József Attila Színházzal. Úgy éreztük, a főváros Váci útján működött intézmény, mely a miskolci színházhoz hasonlóan jelentős munkástömegek művészeti igényét hivatott kielégíteni. Törekvéseiben a legközelebbi rokonunk: Közeledésünket a színház igazgatósága örömmel fogadta. Mint az alábbiak bizonyítják, a szerződést mindkét fél komoly kötelezettségnek tekinti. A tavasz folyamán kölcsönös vendégszereplésre kerül sor Miskolcon, illetve Budapesten.

Először (május 22-én) mi fogadjuk a József Attila Színház egyik nagyszerű produkcióját. Különös öröm számunkra, hogy — igen jó szereposztásban — egy új magyar drámát köszönhetünk Miskolcon. Csurka István: Nagytakarítás című két részes szatirikus játékáról van szó.

Ismerkedjünk meg röviden a darabbal.

Horváth Gyula és Fülöp Zsigmond

A címben szereplő nagytakarításra akkor kerül sor, amikor Lovas László „felmond” szeretőjének és a sűrű együttlét során felgyűlt üvegeket el kell takarítani a lakásból — barátjuk lakásából. Egy ilyen nagytakarítás persze korántsem olyan egyszerű és sima, mint mikor csupán a port, a szemetet kell egy adott lakásból elhordani. Itt Lovas László életében kell egy valódi nagytakarítást csinálni, hiszen a defenzív vezetés nagymestere, a nagymenő főnök nemcsak azért kell, hogy kitarakítsa barátja lakását, mert az egyévi szanatóriumi kezelés után gyógyultan hazatér, de maga is szívesen véget vet e viszonyoknak, sőt, mi több, kissé visszاسzeret feleségébe is.

Nagytakarításra Borsósék életében is szükség van. Borsós ugyanis a maga kisstílusú realitásával egykönnyen rájön, mikor únja meg feleségét a nagymenő Lovas, tehát mikor számíthat arra, hogy aszszonyként visszakapja: feleségnek, anyának, lakásépítő társnak. Az adott pillanatban Borsósné is rájön, hogy szerelmese nem éppen örök szerelemmel viseltetik iránta. Ám, a szerelmi ügyek titokban bonyolódnak le, s még a közvetlenül érintettek sem tudnak mindent. Csurka István játékában a lelki nagytakarítást is végig kell játszani. A titokra fény derül, s bár tisztára senki nem mosható, a néző előtt a maga csupasz valóságában tárul fel egy ilyen viszony társadalmi és magánérkölcsei háttere.

A darab szereplői: Fülöp Zsigmond, Szemes Mari, Bodrogi Gyula, Voith Ági, Örkényi Éva, Horváth Gyula, Dávid Ági, Telessy Györgyi. A rendező: Benedek Árpád.

Színházunk hamarosan viszonzozza a fővárosi testvérintézmény vendégjátékát. Bízunk a kellemes, sikeres fogadtatásban.

Évfordulók

A magyarországi operajátszás első mecénása, Erdődy János 255 évvel ezelőtt született. Vasard vármegye főispánja, az udvari kamara elnöke pozsonyi palotájában hivatásos német operatársulatot szerződtetett. A hetenként kétszer tartott előadásokat a főúri közönségen kívül olykor a városi polgárság is láthatta. A műsoron a divatos olasz operákon kívül Gluck, Mozart és Haydn művei is szerepeltek. Itt került először színre Magyarországon Mozart Szöktetés a szerájból című műve. Az opera működéséről egy szépen illusztrált német nyelvű színházi zsebkönyv készült.

Százhetven évvel ezelőtt született, és száz éve halt meg László József színész. A kolozsvári református kollégiumban tanult, és itt lépett először színpadra. Később a Borsod megyei Színjátszó Társulat tagja. 1837-től '58-ig, nyugdíjazásáig, a Pesti Magyar, illetve a Nemzeti Színház művésze volt. Pályáját mint fiatal hős kezdte, de kedves, könnyed, vidám egyénisége, jó mozgástechnikája, pergő beszéde a finom komikumú jellem szerepekre és a bonviván szerepkörre is alkalmassá tette. Klasszikus szerepei közül a Bánk bán Ottója, a Rómeo és Júlia Mercutioja és a Lear király Bolondja emelkedik ki. Élete utolsó éveiben a kolozsvári színház művészeti tanácsadója volt.

Titkos Ilona — aki a felszabadulás után rövid ideig a miskolci színházban is játszott — 15 éve halott. Most lenne májusban nyolcvanestendős. Kolozsvárott született, s Budapesten — igen nehéz körülmények között — végezte el az Országos Színészegyesület Színészképző Iskoláját. Bárdos Artúr szerződtette a Belvárosi Színházhoz. Nagy sikere volt Egyed Zoltán Rouge et noir című darabjában, következő szerepe (Szenes Béla: A buta ember) már a beérkezést jelentette. Később az Andrássy úti Magyar Színház, majd a Vígyszínház tagja lett. 1935-ben a Nemzeti Színház szerződtette. Egyike volt kora ünnepelt színésznőinek. Szerepköre a könnyed francia vígjátéktól a súlyos szenvedélyeket kavartó drámáig terjedt. Temperamentumos játékából, sajátos női vonzerejéből ösztönös tehetség, erő és egyszerűség áradt. 1944-ben a nyilasok a sopronkőhidai fegyházba vitték. A felszabadulás után Miskolcon és a Nemzeti Színházban játszott.

...aki „artist dramatic”

Mikszáth: Különös házasság

Napokkal a kitüntetés átvétele után még mindig érkeznek a diszláviratok, köszöntő levelek. Fehér Tibort, színházunk érdemes művészt sokan ismerik, tisztelik, szeretik. Éppen mellette vagyuk, mikor kézbesíti számára a posta a megyei pártbizottság titkárának táviratát, aki baráti hangon köszönti a művészt, további sok sikert kívánva neki. Aztán együtt olvassuk Szakonyi Károly levelét, aki jó szerepeket kíván, s a sorokból érezhető, hogy úgy örül, ahogy csak igaz barátok örülhetnek a másik sikerének. De hát hosszú lenne felsorolni a gratulációkat. Fehér Tibor különösen annak örül, hogy nemcsak a szakmabeliek (a Televízió, a Színház- és művészeti Szövetség képviselői és a régi pályatársak) gratulálnak, hanem a borsodi, miskolci üzemek is jóleső érzéssel, büszkeséggel vették tudomásul kedvelt művészként a kitüntetését. Minden gratuláló egy szép ívű művészi pályáról emlékezik meg, s a remek alakítások egész sorát emlegeti.

A művész nem titkolja, nem is akarja titkolni örömet, megindultságát. Mások bármiről könnyedén és könnyed hangon tudunk beszélgetni; most mindketten elfogódottak vagyunk.

— Hát ez az az egy dolog, amiről nem tehetek — mondja Fehér Tibor. — Én csak azt tudom, hogy ott kell lenni teljes szívvel és lélekkel a színpadon. Ha netán nincs szövegem, akkor is. Mert a néző azt várja, hogy — szavakkal vagy azok nélkül — elmondják valamit, a legfontosabbat egy-egy ember életéről. Mielőtt színpadra lépek, ott ülök a tükör előtt, immár

teljesen felöltözve, kimaszkírozva, s figyelem azt az embert, akivé válnom kell. Sokszor úgy tűnik, hogy már mindent tudok róla, hiszen minden mondatát elsajátítottam, ismerem a gesztusait, tudom, milyen viszonyban van a többiekkel, és akkor egyszerre csak észreveszem a szemét, vagy egy picinyke fintorát, s ez újabb felfedezés.

Tudom, hogy mik voltak a legnagyobb sikerű szerepei, jobbára a közönség is emlékszik ezekre, arról faggatom tehát, hogy volt-e olyan figura, akit nem szeretett,

azért van, hogy legyen kinek elmondani a dolgokat. Persze, az is lehet, hogy zavart engem a ló. Tudniillik egy nagy sörösőlő hátán kellett bevonulnom. Csak háromszor voltam hajlandó erre, utána kilöttem magam alól a lovat. Egy színészt vegyenek észre akkor is, ha a saját lábán áll... *Miközben ezeket mondja (kis rártással), önkéntelenül is kibújik belőle a komikus...*

— Tudod, hogy sírtam, mikor az első operettszeret rám osztották? Tudniillik az én egykori színészigazolványomba Aradon ez

E. E. Kisch: Az ellopott város

akinek a bőrében nem jól érezte magát. Gondolkodás nélkül kimondja (nem kis meglepetést keltve ezzel bennem), hogy a Tigris Brown volt ilyen.

— *Ez eléggé érdekes, hiszen a Koldusoperának rendkívül jó figurája a rendőrfőnök. Igen — mondja Fehér Tibor —, csakhogy nem aktív. Úgy érzem, csak*

Jacobi: Sybill

volt beírva: „artist dramatic”. Egyszóval drámai színészként debütáltam (Zilahy Lajos Szűz és gödölye című drámájában játszótam Sándorkát), s nagyon megsértődtem, mikor a Pusztai szerenád című operettben engem neveztek ki a falu bolondjának. Aztán olyan nagy sikerem lett, hogy „artist dramatic” ide

Strauss: Denevér

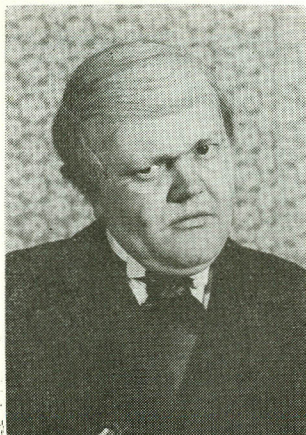
vagy oda, táncos komikusként kezdtem dolgozni. Ez lényegében azt jelentette, hogy volt mintegy 20—25 szerepet jelentő repertoárom, tudtam legalább ennyi táncfigurát, s végigcsináltam évenként vagy hetven bemutatót. Előfordult, hogy hetenként két premierenk is volt.

— *Most hányszor lépsz színpadra évadonként?*

— Hát azért most is van 150 előadásom, ami nem kevés, még akkor sem, ha most már tényleg artist dramatic-ként dolgozom.

— *Ha jutalomjátékot kínálna a színház, mit játszánál el újra a régi szerepek közül?*

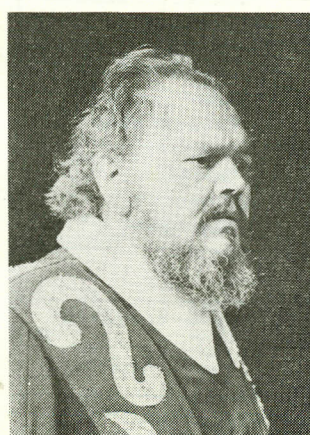
— Természetesen minden Csehov-figurát, s az Adás-hiba Bódogját. Ami pedig az operetteket illeti, Bóni ugyan már nem lehetnék, de Miskát még nagyon szívesen játszánám és azt hiszem, a Sybill kormányzóját is. Ezeknél jobban már csak egy-két új szerepnek örülnék, no meg annak, ha valamiképpen sikerülne újraéleszteni Miskolcon azt a kis szatirikus színpadot, ami régen Borsodi Bors néven működött. Ez lehetne a mi igazi közéleti fórumunk.

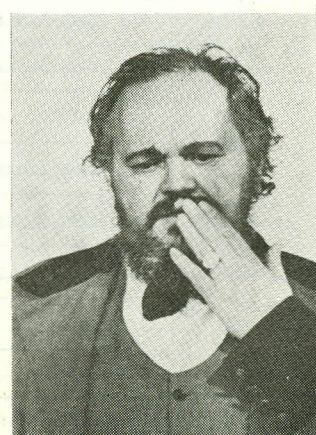
Osztrovszkij: Farkasok és bárányok

Forgách: Vándormadarak

Musset: Lorenzaccio

Csehov: Ivanov

Miskolci műsor

2. kedd	AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA	Ady ifj. bérlet (fél 5)
3. szerda	AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA	Bérletszünet (6)
4. csütörtök	SEGÍTSÉG	Madách bérlet (7)
5. péntek	SEGÍTSÉG	Vörösmarty bérlet (7)
6. szombat	SEGÍTSÉG	Petőfi ifj. bérlet (3)
	SEGÍTSÉG	Csiky bérlet (7)
7. vasárnap	SEGÍTSÉG	Déryné bérlet (7)
8. hétfő	A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye	(fél 8)
9. kedd	SEGÍTSÉG	Ibsen bérlet (7)
10. szerda	SEGÍTSÉG	Shakespeare bérlet (7)
11. csütörtök	SEGÍTSÉG	Schiller bérlet (7)
12. péntek	SEGÍTSÉG	Molière bérlet (7)
13. szombat	SEGÍTSÉG	Bérletszünet (7)
14. vasárnap	SEGÍTSÉG	Goldoni bérlet (7)
15. hétfő	A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye	(fél 8)
16. kedd	SEGÍTSÉG	Ady ifj. bérlet (fél 5)
	SEGÍTSÉG	Gárdonyi ifj. b. (fél 8)
17. szerda	SEGÍTSÉG	Radnóti ifj. bérlet (7)
18. csütörtök	SEGÍTSÉG	Huszka és Egyetemi bérlet (7)
19. péntek	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Bemutató bérlet (7)
20. szombat	SEGÍTSÉG	József A. ifj. bérlet. (3)
	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Katona bérlet (7)
21. vasárnap	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Szigligeti bérlet (7)
22. hétfő	NAGYTAKARÍTÁS A József Attila Színház vendégjátéka	Bérletszünet (5)
	NAGYTAKARÍTÁS A József Attila Színház vendégjátéka	Bérletszünet (8)
23. kedd	AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA	Gárdonyi ifj. bérlet (7)
24. szerda	AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA	Radnóti ifj. bérlet (7)
25. csütörtök	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Madách bérlet (7)
26. péntek	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Vörösmarty bérlet (7)
27. szombat	SEGÍTSÉG	Csehov ifj. bérlet (3)
	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Csiky bérlet (7)
28. vasárnap	KÉT FÉRFI SAKKBAN	Déryné bérlet (7)
29. hétfő	NINCS ELŐADÁS	
30. kedd	SEGÍTSÉG	Csontos és Egyetemi bérlet (7)
31. szerda	SEGÍTSÉG	Lehár és Egyetemi

A Zseb színpad előadásai: H. Pinter: A gondnok 4-én, 5-én, 6-án, 7-én, 11-én, 12-én, 13-án és 14-én este 7 órakor

Meglapsoltuk...

Kimondva, kimondatlanul új rovatot szeretnénk nyitni lapunkban a fenti (korántsem az újdonság erejével ható, de mindig hatásos) címmel. Természetesen azokról lesz szó, akiket a szokásosnál jobban, intenzívebben tapsoltunk meg. Mert a színházban sokféle taps van. Mi a legegészségesebb, a legtömörebb, a legpontosabb tapsokra figyelünk.

Ilyen tapsal jutalmazták már a premieren, és jutalmazzák előadásról előadásra Somló Ferencet, aki Az öreg hölgy látogatásában Illt alakítja. Akárhonnan is nézzük, Ill nem könnyű siker. Egy kisember drámájáról van szó, aki — nem válogatva az eszközökben — évtizedeken át folytatja küzdelmét a létért, hogy le ne gyűrjék Güllenben. Mikor megismerjük, már öreg, de Somló érzékeltetni tudja, hogy milyen lehetett ez az

Ill fiatalon. Mikor még „fekete párdúc”-nak nevezte szerelme. Ill balga módon azt hiszi, hogy ez a régi párducság — amelynek visszényét próbálja felragyogtatni — most valami szerencsét hoz. Siszyonyatos a csalódása, a megdöbbenése, mikor kiderül, hogy az ifjúkori bűnök miatt halálra ítéltetett. Egy ember, egy öreg ember, aki egyedül maradt. Akinek nincs fogódzója, aki sem a családjába, sem polgártársaiba nem kapaszkodhat. Ez az Ill egész életében a polgári világ farkastörvényei szerint élt, de csak most érti meg igazán, hogy milyen súlyosak és kegyetlenek ezek a törvények. Szavai már nem is nagyon vannak, de ahogy tudomásul veszi és várja az ítéletet, azzal mindent elmond.

★

Másként csattan, szól a taps, ami Komáromy Évát

köszönti a Gálaest műsorán. A nézők felszabadult örömmel ünneplik a színésznőt, akit nemcsak szeretünk, hanem akibe újra és újra szerelmesek leszünk egy kicsit, ha felvultatja előttünk operett- és musicalszerepeit. Hogy ne lennénk, hiszen Komáromy rendkívül nőies nő, akinek színpadi alakjait könnyed pikantéria lengi körül. Könnyűroptú szubrett, akinek kedvtelve figyeljük fodrozódó szoknyáját, táncos lábát, s akinek elhiszük, hogy azok a csacskaságok, melyeket énekel — legalábbis itt és most — rendkívül nagy jelentőséggel bírnak.

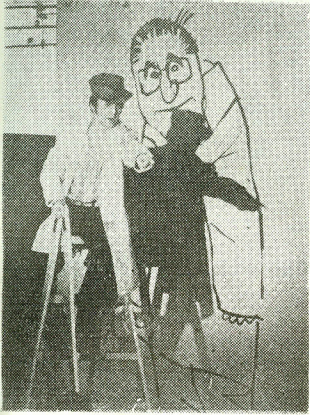
★

Már jó néhányszor meglapsoltuk Poór Pétert is, aki akkor lett operettbonviván, mikor nincs éppen divatja az operetteknek. Szerencsére, nem is a régi iskola szerint formálja alakjait, s éppen ez sikerének titka. Vagyis: Poór Péter, akár a Varázskerिंगő snájdig tisztcskéjének uniformisában látjuk, akár veronai fiúként, mindenképpen mai fiatal; egyívású ifjú közönségével. De ugyanakkor nagyon rokon-szenves az idősebbeknek is.

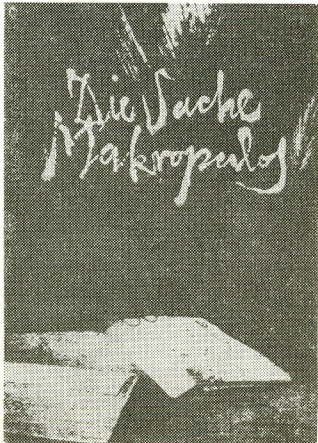

3 nap, 3 város az NDK-ban

Első nap: Halle. Nem kellett sokat érdeklődnöm, máris megláttam a Béke Színház impozáns épületét. Aznap este Wagner: A bolygó hollandi című operája volt műsoron. Izgatottan ültem be a nézőtérre: Wagner eredetiben hallani nem kis élményt ígért. A Händel-festspielorchester csodálatos nyitányt játszott a fiatal Volker Rohde vezényletével. Azután szétnyílt a függöny és a színpadtechnika minden vívmányának igénybevételével olyan vihart produkáltak, hogy ön-

kéntelenül összehúztam magamon a zakót. A széphan-gú Jürgen Trekel, Jürgen Krassmann, a férfias Johannes Bier mellett kimagaslott az együttesből a Sentát éneklő Irmgard Boas kamaranékesnő. Azt ugyan bejelentették, hogy indiszponáltan vállalta a fellépést, de nekem egész idő alatt az járt a fejemben, hogyan énekelhet, ha nem „indiszponált”? Megnéztem a II. emeleti dohányszóban kialakított stúdiószínpadukat is, ahol kamarazenei hangversenyeket is tartá-

nak. Néhány cím a repertoárból: Rigoletto, Három-garasos opera, Hacks Szép Helénája, Danton halála, Tűzijáték és végül Bródy Tamás—Zágon István zenés vígjátéka: Margitról pletykálnak.

Második nap: Lipcse. A tavaszi vásár sok-sok néző-jének bemutatásával kedveskedett a lipcsei opera. Janaček operájának, a „Makropulosz ügy”-nek ottani ősbemutatóját láttam. Itt is lenyűgözött a zenekar játéka, a színpadtechnika és az énekesek produkciója. Elena Kittnárovát, a csehszlovák vendégművésznőt szívesen hallgattam volna, mondjuk a Tosca címszerepében (remek színésznő!), Klaus Königet, ha már a témánál tartunk, Cavara-dossiként, Paul Glahn pedig Scarpia alakítójaként. Ebből látható, hogy a mű maga nem gyakorolt rám különösebb hatást. — Az NDK második városának pezsgő színházi életére jellemző, hogy Lipcsében öt helyen tartanak előadásokat, a világhírű operán kívül prózai, zenés játé-

pincészínháza van és rendszeresen külön műsorter-vel játszanak az állatkert fehértermében, ahol egyébként a gyermekszínház is működik. A pincészínház egyik Brecht-műsorát sikerült megnéznem.

Harmadik nap: Drezda. Lázás előkészületek a május 20-tól június 4-ig tartandó Drezdai Zenés Ünnepi Játékokra. Két hét alatt 20 opera, 3 balett, 10 operett, illetve musical kerül színre, nagyzenekari, kamarazenei és kórus-hangversenyek tömege. De jó lenne ott lenni!

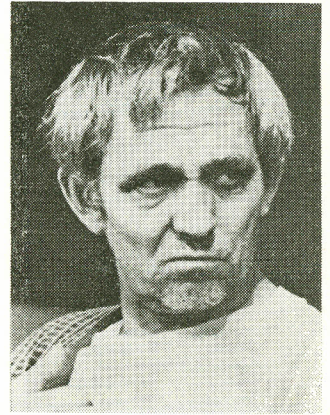
Kalmár Péter

A sikeres egri bemutató után májusban a miskolci Zseb-színházban is színre kerül Harold Pinter A gondnok című remekműve. Ez lesz a mostani szezonban a Játékszín má-sodik bemutatója. Illés István rendezése — alkalmazkodva a tér sajátosságaihoz — lehetővé teszi számunkra, hogy egészen közelről figyeljük meg ezt a furcsa kísérleti kam-rát, melyben három ember él, helyesebben keresi az élet feltételeit, lehetőségeit. A három férfi a miskolci színpa-don: Reviczky Gábor, Vitéz László és Csapó János.

A gondnok

A közönség emlékezetében bizonyára csak így marad meg: az öreg. A neve — bár több nevet is ad magának — tulajdonképen nem is fontos. Legalábbis nekünk nem. Mert neki nagyon fontos volna, hogy valamiképpen jegygyezzen. Hogy olyan ember legyen, aki van. Mert az öreg valójában nincs. Ugy van jelen, hogy alig vesznek róla tudomást. Minek is vennének. Hiszen ki figyel egy ilyen elesett, lerongyolódott figurára, akinek a múltja ködbe vész, akinek a jelen csak vegetáció, s akinek már semmit sem ígér a jövő. Csapó János játssza ezt az öregembert, és már pusztá megjelenésével jóval többet elmond a fentieknél. Mégpedig a legnagyobb könnyedséggel, hiszen természetesen éli a figura furcsa életét. Furcsa, mert az öregben — minden látszat ellenére — rendkívül nagy a vitalitás. De hát miért kapaszkodik ennyire minden mondatba (fuldokolva, darálva, megjátszva indulatokat, sértve és sértődve), miért fontos számára a jelenlét? Egyszerűen azért, mert ember, aki társas kapcsolatokra vágyik, aki szeretné, ha legalább egyszer, egyetlen egyszer figyelnének rá. A gondnok az emberi kommunikáció hiányáról, lehetetlenségéről szól. Tulajdonképpen mind a három ember — ki-ki a saját vér-

mérséklete, indulata szerint — kapaszkodót keres. A másik kettő fiatal. Így hát azt hihetné az ember, hogy több bennük az erő, mint az öregben. De legfeljebb csak az erőszak több. S az is csak a fiatalabb fiúban. Csapó János öregembere — aki egész megjelenésével azt sugallja: könnyedén eltaposható lény vagyok — hallatlanul erős. Nem adja meg magát. S rendelkezik a csölakók furcsa önértével is. Ki akar valamit csikarni (még fél lábbal a sírban is) az élettől. Legalább néhány emberi szót, amire változolni lehet.

Egri műsor

4. csütörtök	VERONAI FIUK	Molière bérlet (7)
5. péntek	VERONAI FIUK	Shakespeare bérlet (7)
6. szombat	VERONAI FIUK	Petőfi ifj. bérlet (fél 4)
	VERONAI FIUK	Katona bérlet (7)
7. vasárnap	VERONAI FIUK	Vörösmarty bérlet (fél 4)
11. csütörtök	VERONAI FIUK	Bródy bérlet (7)
12. péntek	VERONAI FIUK	Gárdonyi ifj. bérlet (7)
13. szombat	VERONAI FIUK	Bérletszünet (7)
14. vasárnap	VERONAI FIUK	Bérletszünet (7)
18. csütörtök	VERONAI FIUK	Bérletszünet (7)
19. péntek	VERONAI FIUK	Déryné bérlet (7)
20. szombat	VERONAI FIUK	Móricz ifj. bérlet (fél 4)
	VERONAI FIUK	Bérletszünet (7)
21. vasárnap	VERONAI FIUK	Bérletszünet (7)
25. csütörtök	GÁLAEST	Bérletszünet (7)
26. péntek	GÁLAEST	Bérletszünet (7)
27. szombat	GÁLAEST	Bérletszünet (7)

Nagy Endre

Időről időre felfedezzük. A Magyar Televízió „Egy bizonyos nap után” címmel most készül bemutatni egyik komédiáját. De Nagy Endrét elsősorban újságírónak, kabarék szerzőjének és főleg konferan-sziának ismerjük. Az immár negyven esztendeje elhunyt író Nagyvárádon kezdte pályafutását. A Szabadság című szabad-elvű lap munkatársa volt. Riportokat és karcolatokat írt és részt vett a város irodalmi életében. Baráti viszony fűzte Ady Endréhez és Bíró Lajoshoz. Budapestre kerülve a Magyar Szó, majd a Pesti Napló munkatársa lett. Regényeit, novelláit a Vasárnapi Újság és az Új Idők közölte.

1908-ban Modern Színpad néven megalapította az első modern kabarét, s azt 1913-ig vezette. Ő állította össze és konferálta a műsort, amely rögtönzészerrű, mulatságos jelenetekből, szanzonekból és kuplékból állt. Nagy Endre, mint konferan-szi (főként testtartásával, akadozó beszédmódjával és perszifiláló szellemével) iskolát teremtett: élő újságként tühegy-re tüzte a főváros és a politikai élet aktualitásait. A műsor a pesti aszfalt humorát szőleltatta meg szabadszóján és szellemesen. Kifigurázta a pesti polgárt és a közeletet. Színpadán helyet kaptak olyan írók is, mint Balassi, Csokonai, Ady, vagy Gábor Andor, Karinthy Frigyes és Szép Ernő.

Segítség

Swajda György darabjában mindenki mindent megtesz, hogy segítsen egy családon, csak éppen azok utasítják vissza egyre kétségbeesettebben a segítséget, akik felé a segítő kezek nyúlnak. Furcsa helyzet — fejtetőre állított világ. Hiszen általában arról szoktunk panaszkodni, hogy milyen nagy a közöny, hogy mennyire nem vesszük észre egymást, hogy vonakodunk a legkisebb áldozattól, amit embertársunkért kel-

lene megtennünk, és így tovább. S hány példát tudunk, mikor rosszra fordult valakinek a sorsa, mert környezete elmulasztotta a kötelező segítséget, nem állította meg a lejtőre került embert. Egyszóval régi-régi harcot folytatunk a közöny ellen, s mindig hálás szívvel köszönjük meg a segítséget. Ez így természetes. Swajda György azonban észrevette, hogy a segítségével sincs minden rendben. Hogy a segítség olykor lát-

ványosabb, mint amennyire hasznos. S hogy talán nem is a másik miatt történik, hanem önmagunk miatt, akik így — mint emberbarátok, mint a humanizmus bajnokai — felszínre kerülünk, s mindenféle előnyöket élvezünk.

Vagyis: ad absurdum viteve a dolgokat — s az író ezt teszi —, a segítség éppen olyan riasztó lehet, mint a közöny, sőt még riasztóbb. Persze csak akkor, ha a gesztus mögött nincsenek valódi indulatok, ha megmaradunk a segítség üres formáinál, frázisainál.

Az öreg hölgy látogatása

„Az öreg hölgy elszegényít egy várost, hogy megvásárolhassa.” Ez a darab tartalma, egy mondatban. Kicsit szárazon hangzik, s tulajdonképpen semmi újat nem mond arról a társadalomról, melyben ilyen és ehhez hasonló dolgok megtörténhetnek. Persze azokat a kísérleteket is érdemes megismételni, melyeknek végeredményét ismerjük. Érdemes, mert a folyamat — amíg a végeredményhez eljutunk — rendkívül izgalmas, tanulságos, érdekesítő lehet. A drámában emberek keresztül érvényesülnek a társadalmi törvé-

nyek, méghozzá olyan embereken keresztül, akik — bár azonos közegben élnek — nagyon is különbözőek. Más-más a nemük, a vérmérsékletük; különböző az arcuk. Végeredményben egynemű tömeggé válnak, de úgy, hogy megőrzik különbözőségüket, egyéni jégeiket. Talán már ez is jelzi, hogy Dürrenmatt nem afféle tandrámát írt a pénz mindenhatóságáról. A mindenható pénz eléggé különös körülmények között kezd funkcionálni. Az évtizedek óta tervezett bosszú szolgálatába állítódik az az egymilliárd, ami gyilkosabb

eszköz a lassan ölő méregnél. Mert biztosabb. Az öreg hölgy ismeri a pénz hatalmát, s tudja, amit a gülleniek kezdetben még nem tudnak: ebben a mikrovilágban (amely a tőkére épült) mindenki engedelmes szolgájává válik a milliárdnak. A darabban az a legmegdöbbentőbb, mikor mindezt Ill — a kiszemelt áldozat — is megérti.

Színházunk kitűnő szepozsztásban vitte színre Dürrenmatt művét, mely valamiféle próbatétel a néző számára is. Bár mi nem adjuk meg magunkat az anyagi javaknak, mint a gülleniek, de a pénz demoralizáló hatását mi is ismerjük.

Hevesi Sándor

A 105 évvel ezelőtt született Hevesi Sándor a magyar színház történetének egyik legjelentősebb alakja, akinek páratlanul széles körű tevékenysége a színházművészet minden területére kiterjedt. Mint rendező, színikritikus, elméletíró, színésznevelő és a Nemzeti Színház igazgatója nemcsak korszakot jelentett századunk magyar művészi életében. Dramaturgiai eszmái és rendezői gyakorlata még napjainkban is elevenen hatnak.

Hevesi irított a drámai értékek merő színpadi hatásokkal való helyettesítésétől, s ezért (mint rendező) hajlandó volt különböző fénytörésekben bemutatni a helyzeteket s az alakokat. Számára mindennél fontosabb volt, hogy „lelki területeken” folyják a játékok. Nem a drámát törte a játéktílushoz, hanem a dráma legbensőbb lényegéből alakította ki a játéktílust. Ma már mindez természetesen tűnik, de gondoljunk a korabeli Nemzeti Színház deklamáló stílusára, a nagy személyiségek önkényes — olykor dráma-ellenes — eluralkodására.

Minden darabhoz meg kell találni a maga sajátos stílusát, mely formailag is érvényre juttatja az író elgondolását — vallotta. Mert számára egy a fontos: hogy testté legyen az ige. Az inkarnáció (ő nevezi így) mindenáron való megvalósítása magyarázza, hogy miért fordította újra, s miért vitte színre új betanításban a Nemzeti Színház repertoár-darabjait, s miért írt évtizedeken át az előadás, a rendezés és a színjátszás művészetéről.

Veronai fiúk

Az évad sokat vitatott produkciója a Veronai fiúk. Nem tagadjuk, hogy van ok erre a vitára. De az is kétségtelen tény, hogy új közönségrégeket nyert meg ez a produkció színházunk számára, s a művészeknek is sok hasznos tanulsággal szolgált. Valentint és Proteust — a veronai nemeseket — már réges-régen kellene ismerünk, Shakespeare ezen hősei azonban nem nyerték meg különösebben a hazai nézők tetszését. Különös, hogy a történetet a beat-muzsika szárnyain juttott el hozzánk. Vagy inkább nagyon is természere-

tes, hiszen a színháznak mindenképpen az adott kor ritmusában kell megszólalnia, ha érdeklődést akar kelteni. S ez feltétlenül sikerült a Veronai fiúkban. Ami ritkán fordul elő, a tinédzserek az utcán énekelik a musical egy-egy sikeres számát. A barátság-ról, a szerelemtől, a hűség-ről énekelnek. Mert ezek az érzések minden korban nagyon fontosak voltak, s fontosak ma is. A régi mese tehát nem avult el. A nézőtérben ott ülnek a mai Proteusok, Valentinok, Júliák és Szilviák, akik közül ugyan legtöbben sem Veronát, sem Milánót nem

látják még, s a reneszánsz világról is keveset tudnak, de kutatják, keresik a meghitt emberi kapcsolatokat. Megszenvedik a szerelmet; szükségképpen fogalmat alkotnak a hűségről és a hűtlenségről. A musicalben találkozhatnak önmagukkal. Megkönnyíti ezt a találkozást a rendező, aki olyan világot teremt, mely feltűnően hasonlít a miénkre, s megkönnyíti a színészek, akik valamennyien mai fiatalok. S ha még azt is elmondjuk, hogy a közreműködő beat-zenekar a Miskolcon oly népszerű Prizma együttes, akkor igazán nem kell csodálkoznia a sikeren.

Németh Antal

Érdekesként említjük csupán, hogy a saját szerkesztésében megjelent Színészeti Lexikon (1930) három esztendővel előbbre teszi születésének dátumát, mint a későbbi források. Nos, amennyiben az újabb könyveknek hiszünk, úgy 75 esztendővel ezelőtt született Németh Antal, színházi rendező és szakíró, aki 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgatója volt. Németh Antal szerepét — miután a fiatal színházi szakembert a Hóman-féle kultusz-kormányzat erősen támogatta, s maga is erősen orientálódott a korabeli német kultúrához — sokáig vita övezte a felszabadulás után.

Pályáját — bölcsészdiplomával és rendezői tanulmányokkal a háta mögött — hírlapíróként kezdte. Számos cikket írt a színháztudomány köréből. 1930-ban nevezik ki a szegedi Városi Színház drámai rendezőjévé. Első inszenválása a Csongor és Tünde. 1931-ig működik Szegeden. A Nemzetiben első ténykedése, hogy felfrissíti a társulatot; a magánszínházakból a Nemzetibe szerződött a legrangosabb színészeket. A színház műsorát kibővíti és felfrissíti. Újrarendezte csaknem az összes műsoron levő Shakespeare-dramát. Feljuttatta Molière és Ibsen több darabját. Nagy gondot fordított a modern magyar repertoárra, s nemzeti drámai értékeinkre. Az ember tragédiáját nyolcszor rendezte újra. Élete utolsó éveiben különböző vidéki színházaknál működött, s nagyon sokat tett a színjátszó mozgalom fevirágoztatása érdekében is.

Bajor Gizi

Nyolcvanöt esztendeje született, s már 27 éve annak is, hogy búcsút vettünk tőle. A színház történetek, esztéták, kritikusok máig is kutatják művészetének titkát, s szinte naponta emlegeti (egyre fogyatkozó) hajdani közönsége is. Sok mindent tudunk róla; ismerjük családját, magunk elé tehetjük akadémiai bizonyítványát, tudjuk mikor, milyen szerepet játszott, s a titok nyitját mégis csak feszegetjük; nemigen sikerül felpattintani.

Tény, hogy Bajorézt extatikusan rajongott a közönség, mely évtizedeken át százas számban nézte meg nevezetesebb produkcióit. Varázslata partnereit is lenyűgözte, pedig ők több oldalról is megismerehették az élet más körülményei között is. Ennek a szuggesztivitásnak a titka megfejthetetlen.

Sok színész lealázónak tartja, hogy az ő munkáját, alakító művészetét „játéknak” nevezik. De ha ez a szó nem lett volna, ki kellett volna találni Bajor Gizi miatt. Mert ő legtöbbször nemcsak alakított, hanem valóban játszott: játszólt a szerepet és játszott a szereppel. Nemcsak azzal. Játékká vált körülötte minden: díszlet, bútor, kellék, ruha, sőt gyakran a partner is. Önmagának játszott, a játék örömeért, de olyan szuggesztíven, hogy ezzel mindenkinek gyönyörűséget szerzett. Ez a szuggesztivitás segítette a színiakadémiáról egyenesen a Nemzeti Színházba, s ő onnantól nem is szerződött máshová, legfeljebb vendégszerepelt.

Két férfi sakkban

A szezon végének közeledtével ismét találkozhatunk színházunkban a — korábban oly nagy sikert aratott — rettenthetetlen lovagokkal, s a bájdús hölgyekkel (köztük az új Giuliettával, Máthé Etával). De hisz biztosan hallottak már Hornicek hőseiről, s talán ismerik a történetet is. Ha netán nem, úgy elmondjuk, hogy a komédia a háborúról szól. Nem a Nagy Háborúról, hanem az egészen kicsiről. Vihar egy pohár vízben. Lovag Giacomo campo Forte de la Signoria és lovag Marcello della Torre dei Buon Fratelli

ősellenségek. Ez persze nem akadályozza meg a két rettenthetetlen harcost abban, hogy egy fedél alatt éljenek a szépséges Bianca és a nem kevésbé szépséges Giulietta szomszédságában. A hölgyek mindent elkövetnek a béke helyreállítása érdekében, de a bős lovagok mit sem törődnek velük. Őket csak az ősi becsület, a büszkeség és a végső győzelem vetett hit vezérli. Addig is, míg a mindkét fél által régen várt felmentő sereg megérkezik, egymást tartják fogságban.

Az asszonyok eleinte bizakodnak, hogy a két bolond majd csak észhez tér. De a férfisz más rugóra jár, mint a női ösztön. Itt-létük egyéves évfordulóján a lovagok végre-valahára elvesztik a fejüket. Így aztán sok cselszövés, ármány és ezt követő kölcsönös leleplezés után, ki-ki duzzadó keblére ölleheti a maga bolondját.

Sallós Gábor rendező intím légkörű kamarajátékot komponált. A szereplők szinte közöttünk élnek. Nem is lehet ez másként, hiszen a 18. századi jelmezek alatt a mi vágyaink, indulataink, tökéletlenségeink húzódnak meg.

TARKA OLDAL

Film- és tévészerepben

Színházunk titkársága az utóbbi hónapokban afféle kis színészegyeztető irodává alakult át; egyre többször cseng a telefon, s jön a hívás, távirat, expressz levél, hogy szükség van a készülő filmekhez, tévéjátékokhoz a Miskolci Nemzeti Színház művészeire. Bács Ferenc most fejezte be Kovács András Ménesgazda című filmje főszerepének felvételeit. Nem sokkal később már Jancsó Miklós kérte a színészt, akire Életünket és vérünket című filmje egyik jelentős szerepét bízta. Ebben a filmben szerepel Tanay Bella és Kovács Mária is. Ugyancsak Bács Ferencet foglalkoztatja

Lengyel György rendező Ördöghegy című tévéfilmjében. Fehér Tibor, Reviczky Gábor és Csapó János az Ellentétek című filmben kapott szerepet. Rendező: Dömölky János. Mintegy húsz-huszonöt forgatási napja lesz Reviczkynek, Szinetár Miklós Erőd című filmjében, s ugyancsak szerepet kapott a színész Rózsa Sándor Trombitás című filmjében. Ebben a filmben egyébként Bács Ferencet is foglalkoztatják. Gothár Péter rendező Imre című tévéfilmje Csapó Jánosnak, Kovács Máriának és Reviczky Gábornak adott szerepet.

Vendégünk: Galántay Aliz

Színházunk nagy sikerrel mutatta be Gála-est című műsorát április 20-án és 21-én a Diósgyőri Vasas Művelődési Központban. Ez alkalommal vendégszerepelt nálunk — több nagyoperett primadonnaszerepéből izelítőt adva — Galántay Aliz, a Fővárosi Operett Színház tagja, s vendégszereplését május végén Egerben is megismétli.

A miskolci bemutatkozás után többen érdeklődtek a vendég művésznő pályafutásáról. Szívesen közöljük művészi életrajzát.

A hazai zenés színház legfiatalabb generációjához tartozik. 1974-ben szerzett diplomát a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Az ilyen fiatalokra szokták azt mondani: nagy ígéret. De Galántay Aliz már nem csak ígéret!

Már főiskolás éve alatt fellépett a Fővárosi Operett Színházban. Ekkor énekelt a musicalirodalom egyik legszebb szerepét, a West Side Story Mariáját.

Diplomája megszerzése után az Operett tagja lett,

ahol az egyik legfoglalkoztatottabb primadonna. Főbb szerepei közül megemlítjük Dianát (Offenbach: Orfeusz az alvilágban), Guillát (Fényes: A kutya, akit Bozzi úrnak hívnak). Játszotta a Cigányszerelem Zórikáját, s Kálmán Imre: Montmartre-i ibolya című operettjének Viollettáját. De ismerheti Galántay Alizt a Televízióból is közönségünk, hiszen több operettműsorban fellépett.

Ambrus bácsi

— Mi az, már te sem akarsz tegezni? Ambrus bácsi keményen szól rám, de most már tudom, hogy csak mimeli a felháborodást. Csaknem tíz évvel ezelőtt, mikoriban először együtt ültünk a klub — mondénak éppen nem nevezhető — helyiségben, sokszor zavarba hozott áháborgásával. Szegény Arday Aladárral együtt roppant élveztek zavaromat. Mindazonáltal ők voltak első és nagyon jó kalauzaim. Fogódzóként most is sokszor nyúlok azokhoz a történetekhez, amelyeket olyan színesen (s nem egyszer vitatkozva egymással) tudtak elővezetni; a drámaibb fordulatoknál magázva egymást.

Ja, igen, a magázás. — Hát kérlek olyan ez — magyarázza Ambrus bácsi —, hogy hetekig biztatom őket a taknyosokat, hogy nyugodtan tegezzenek, aztán leülök ide a szokott helyemre, s mit hallok: — Egy nyugdíjasnak mindig, mindenütt ott kell lenni? Játssz az unokáiddal, ne tölünk vedd el a szerepet!

— Tudod, ez az, ami nélkül nem tudnék élni. Ezek a kis játékok. Persze az unokáim nélkül se sokat érne. Most meg más büszkeséggel is tele vagyok. Mit szólsz Feledyhez? Kossuth-díj! Eddig azt hangoztattam, hogy Sajószentpéternek két híres szülöttjét illik számontartani: az egyik Lévy József, a másik én vagyok. (Különbön — mint öt-éves kislányok — ott voltam Lévy temetésén, aztán sajnos megérhettem a Pécsi Sanyitét is, aki szintén sajószentpéteri volt...)

— De miről is beszéltünk? Igen! Most már Feledy a falu leghíresebbje.

— Te nem akartál soha igazán híres lenni?

— Talán nem lettem az? Persze a magam módján. Mondjuk úgy, hogy csináltam egy kicsit a színház történetét, meg a magyar történelmet is. Mert játszottam azért főszerepeket, nagy történelmi figurákat. En voltam például a KATONA a második világháborúban, aztán a FOGOLY

szerepe jutott rám, majd siettem haza, hogy FÉRJ és APA lehessenek, meg UJJAÉPÍTŐ... Folytasom tovább? Tán dicsekvésnek hatna. Ha megnézed a szereplőlistát (már a színházit), nem olyan fényes. De ugyanakkor, mikor kismembereket alakítottam a színpadon, itt a „cégnél” NAGY EMBERT kellett játszanom, mégpedig teljes átéléssel, mert én voltam minden pénzünk sáfára.

A legbüszkébb azonban arra vagyok, hogy mindig a legnagyobb őszinteséggel tudtam a KOLLÉGA, a PÁLYATÁRS, a BARÁT szerepében élni. Ezért van az, hogy a legnevesebb, a legnagyobb kitüntetéssel bíró művészek szerte az országban, éppen úgy mellém ülnek egy kis játékra, ugratásra, mint a legfiatalabbak. — Te most miért ültél mellém?

— Mert május 31-én 65 éves leszel!

— Kikérem magamnak, ez nem igaz!

— Hát persze, hogy nem...
Gy—

KONCERTEK

Két májusi hangversenyre hívjuk fel a figyelmet. Az úgynevezett Téli bérleti sorozat 10. előadására május 8-án, fél nyolc óra körül sor. A Miskolci Szimfonikus Zenekar Britten: Négy tengeri közjátékát, Dohnányi: Gordonkaversenyét, Debussy: Fantázia zongorára és zenekarra című művét, valamint Ravel: Boleroját mutatja be. Közreműködik: Katona Ágnes (zongora) és Onczay Csaba (gordonka). Vezényel: Mura Péter.

A Szocialista brigád bérletsorozat 4. előadása május 15-én lesz. A Miskolci Szimfonikus Zenekart Reményi János vezényli. Közreműködnek: az Állami Operaház énekművészei

és a Miskolci Bartók Körös. Músonon: Haydn: Nelson mise, Beethoven: C-dúr mise.

RENDEZŐINK KÜLFÖLDÖN

A Magyar Színházművészeti Szövetség kiküldetésében tíz napot töltött Illés István, színházunk főrendezője a Szovjetunióban. Tanulmányútja során elsősorban a moszkvai színházakkal ismerkedett.

★

Április 20-tól 28-ig rendezték meg Weimarban a Shakespeare-napokat. Az ünnepségsorozaton részt vett — a Színházművészeti Szövetség megbízásából — Szűcs János, színházunk rendezője is.